

החברותא

בס"ד ערש"ק פר' מטות-מסעי כ"ו תמוז תשע"ז

החברותא בשאנן פנימי לחברים גליון מס 561

פנינים יקרים בעניני גלות וגאולה

אחד הנסים שהיה בבית המקדש עומדים צפופין ומשתחווין רווחין (אבות פ"ה) שואל החתם סופר הלא כבר כתב התשב"ץ שבכל הזמנים ניתן לראות את הנס של עומדים צפופין ומשתחווים רווחים וטריץ החתם סופר זה שמשתחווין רווחין אינו נס השייך לבית המקדש אלא זה שעומדין צפופין היה נס בפני עצמו כדי לתת לישראל שכר על הצפיפות.

מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו (תהלים ג) שואלת הגמ' הל"ל קינה לדוד ומתרצת כשנודע לדוד שהמתקומם נגדו הוא אבשלום בנו שמח ואמר מזמור. והטעם כאשר ראה דוד כי המורד הוא בנו נחה דעתו כי אין זה מדרך הטבע שבן ימרוד באביו ואם ארע לו כך אות הוא שיסורים אלו באו אליו מאת ה' ועל כך אמר דוד מזמור.

והסתרת פני מהם (דברים וילך) ולא מתוך כעס אלא מתוך רחמים מלהד"ד לאדם שחטא לו בנו וצוה לרבו להלקותו כדי שלא יצא לתרבות רעה מה הוא עושה? מליט פניו שלא יראה בצער. אף כאן הקב"ה מייסר את ישראל כאשר ייסר איש את בנו ואינו יכול לראות בצערם של ישראל ומסתיר פניו. (ילקוט מעם לועז)

נשאלת השאלה הייתכן באים לבית הכנסת ואינם מוצאים את מקומם אלא מרגישים עצמם כזרים וכל הזמן רק רוצים ללכת משם, אלא הלא בית כנסת הוא מקום חי ותוסס וכידוע שגוף חי אינו יכול לסבול שום גוף זר ופולט אותו החוצה... אותם האנשים הם כנראה גוף זר בבית הכנסת. וזה מה שקרה גם בבית המקדש.

ג' הרגלים כנגד האבות ור"ח כנגד דוד המלך ע"ה וההבדל ביניהם דעיקר עבודת ומעלת האבות היתה בעבר ואנו מתקשרים לשורש וההתחלה שהנחילו לנו, ואילו אצל דוד להיפך עיקר מעלתו ותכליתו תהי' לעתיד כשיבא משיח בן דוד ויבנה המקדש השלישי, ר"ח אב נקרא מועד וענינו לטעום מהשורש של מלכות דוד העתידה שנמצא ומתגלה בראש חודש בהתחדשות הלבנה.

השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני (שה"ש ח) את י"ב מלאכי השרת משביעה כנסת ישראל לומר להקב"ה חולת אהבה אני. לכאורה מתאים היה שתגידו כמה צרות יש לעם ישראל, כמה דם נשפך כמה קשיים כמה גזרות והשמדות. ולמעשה אמרו לו שחולת אהבה אני כלומר אינם רוצים לדבר על דם שנשפך אלא לבקש מהקב"ה למה עזבתנו ולבקש שיחזור, וכן מסיימים את מגילת איכה השיבנו ה' אליך ונשובה...

שאלו את רבי יהושע כתוב בתורתכם אחרי רבים להטות מפני מה אין אתם משווים עמנו בע"ז אמר לו אין שייך אחר רבים להטות אלא בדין התורה אבל מה שנגד התורה הרי זה קשר רשעים וקשר רשעים אינו מן המניין, ולמה ומצאוהו רעות רבות וצרות? ואמרו הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאונו. ואילו היינו עובדים להקב"ה לא היו באים עלינו הצרות. ועוד שקרוב המוכח יפה מרוב אף. אכן קרוב ה' לכל קוראיו ועושה לנו נסים ונפלאות בכל עת.

אלה מסעי בני ישראל לכל המסעות עד שיגאלנו גאולה שלמה ואיתא גלו לבבל שכינה עמהם שנאמר עמו אנכי בצרה. וזה הרמז ג"כ על ימי בין המצרים ואיתא בגמרא תלמיד שגלה מגלין רבו עמו זה הרמז עמו אנכי בצרה רמז על חיות בני ישראל כגלות מכה השכינתא בגלותא ויש העוזר מהשי"ת אף בזמן החשכות... (בית ישראל מגור)

ויאנחו בני ישראל מן העבודה (שמות כ, כב) אתחלתא דגאולה היא כאשר יהודי מכיר בשפלות מצבו ונאנח בו, וזהו ויאנחו בני ישראל מן העבודה אחר שנאנחו מן קושי העבודה התחילה סיפור גאולתם.

(חרושי הרי"ם)

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

המשק שיחת הרא"ש זיע"א תשעה באב תשל"א ה'כ"א ל'פ"ס ע"א א.א.

הנוראים, והוא מחפש לתרץ את הנפילות שלו בכל התירוצים בכדי שכולם ירחמו עליו. במצב הזה כשהאדם חי במציאות שלו ומחפש כבוד לעצמו הוא לא קשור עם הרבש"ע, ועם זאת הרבש"ע - שרחמיו על כל מעשיו והוא זן ומפרנס לכל - נותן לו לאכל ולנשום, למרות שהוא לוקח לעצמו את הכבוד של השי"ת, וזה הוא נהמא דכיסופא. שלמרות שהוא מרד ולקח לעצמו את כבוד ה', ה"ברוך מרחם על הבריות" מחיה אותו וזן אותו מצד רחמנות. אולם אם האדם מבטל עצמו לגמרי כמדבר שממה ואין לו כל קיום מעצמו, ומבשרי - ממה שאני קיים - אחזה אלוהים, המקיים ומחיה אותי. וכשהוא עובד ועושה הוא לא מרגיש כלל שפעל מה, הרבש"ע הוא הפועל ועושה, ורק מעביר את העבודה דרך צינור האדם בכדי לתת לו את האפשרות להיות בבחינת "בהמות הייתי עמך". ואז גם כאשר הוא נותן לו טוב בעולם הזה אין זה נהמא דכיסופא, כי היות שאין לו קיום והוא לא מציאות הוא לא מקבל נהמא דכיסופא, כשהאדם אין לו קיום והוא בטל ומבוטל הרבש"ע כביכול זן את עצמו. כמו שהוא מקיים את עצמו בעולמו שלו בלי בחירה, כך הוא זן את עצמו בעולם הבחירה, כי מאחר שהוא אינו מציאות בעולם הזה - הקב"ה נהיה מפורסם, בבחינת "מלא כל הארץ כבודו". הכל רק רחמים. ואז האדם אינו מציאות שהוא מקבל נהמא דכיסופא, להיפך באמצעותו הרבש"ע נהיה מפורסם בעולם הזה והוא זן את עצמו. כי אז ממילא נהיה ה' אחד - אחר שהוא ביטל את עצמו הרי הוא מהבחינה של "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו" - ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

ובכדי שאנו נצא כל אחד מהכאבים שלנו, אנו צריכים להרגיש היום בלילה את הכאבים של גלות השכינה מעת חורבן בית המקדש, שעל זה נאמר "שאוה ישאג על נווהו" - הרבש"ע בוכה על נווהו שהוא עזב אותו בגלל כל החטאים של ישראל. ריבוי החטאים שלהם גרמו שהוא לא יוכל לגור אתם בבית המקדש, ולכן הוא עשה שבית המקדש ישרף היום, והיה בוער והולך עד העשירי באב לפנות ערב. מאז הוא התרחק מאיתנו והוא בוכה וצועק על בית המקדש שלו. אולם העיקר בזה הוא, בזמן שבית המקדש היה קיים היו היהודים מקריבים קרבנות שהיו לריח ניחוח לה', וכשנחרב בית המקדש במקום הקרבנות נהרגו סביב למזבח קרבנות של צדיקים, ועל זה הקב"ה בוכה ושאוה ישאג על נווהו, על הצדיקים שנהרגו ולא על הבית שנחרב, והוא מצפה מאיתנו שכבר נעשה תשובה.

אנו צריכים לבקש מהרבש"ע "החזירנו בתשובה שלימה לפניך". שכבר ירחם עלינו ויעורר את ליבנו, ויביא אותנו לכך שלא נצטרך לאכל נהמא דכיסופא.

פירוש הדבר הוא: כשאדם חי בטבע שלו, מטבעו יש לו אינטרס שהוא יהיה גדול בעיני עצמו, וכל פעולה שהוא עושה כולם ירגישו בו שהוא אדם גדול, ויהיו משיחין אודותיו. ומתוך שהקב"ה מרחם עליו, הוא נותן לו מכה לעוררו שלא יעשה את תורתו קרדום לחפור בה. דאשתמש בתגא חלף. אך במקום שיתעורר מזה להבין מה הוא היסוד שלו, ומזה יגיע לדביקות הבורא, וירגיש את הצער שהוא מצער את הרבש"ע, הוא נופל בתוך הצער שלו, ובגלל זה הוא סובל את כאבי המסכנות

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

המשך מעמ' קודם

את כל יסורי המסכנות. אולם גם ידידות זו היא אינטרס. הוא נדבק בו בגלל שהוא סבור שיוכל להפיק ממנו תועלת. בין אם רוצה להוציא ממנו משהו מסוים, או שנדמה לו שהוא אדם חשוב וע"י שיתחבר אליו גם הוא יהיה חשוב, הוא ירדוף אחריו רק כל עוד שיצפה להפיק ממנו הנאה ולא יותר, ולא ירדוף אחריו בשביל להשיג את קודשא בריך הוא.

הרי הרבש"ע נתן בו את האינטרס הזה של החבר לא בשביל שיוציא ממנו את הדבר שמעניין אותו, או שירגיש את עצמו חשוב בזכותו. בעולם הזה אין כל גדולה. אחד חשוב יש בעולם ואחריו צריכים כולם לרדוף. האינטרס הזה הוא סיבה מאת ה' בכדי לשבר את האוזן איך אנחנו צריכים לרדוף אחריו. כאשר אנו שרויים בכאב מסכנות וייאוש, הוא נותן אינטרס חזק לרדוף אחר החבר בשביל להרגיש אצלו חשוב או בשביל להוציא ממנו משהו והכח הזה כ"כ חזק שהוא שוכח את האינטרס של עצמו, ורודף אחריו כל זמן שחושב שיפיק ממנו תועלת. אך הקב"ה לא נתן את החבר לשם הפקת תועלת, זה רק דמיון, הוא רוצה להראות לו דוגמא, כמו שאתה יוצא מהיאוש והגאווה שלך, בשביל לרדוף אחרי החבר ושוכח מהמציאות שלך ורודף אחריו שנים רבות בגלל שאתה רוצה לקבל ממנו משהו, כך תצא מהאינטרס של יאוש וגאווה - שזה הכל רק דמיון - ותרדוף אחרי כמו שאתה רודף אחרי הדמיון של גאווה ויאוש זה לעומת זה.

המשך יבוא אי"ה

ועל כן צריך לבקש מהשי"ת שנוכה שלא נחיה באינטרסים שלנו ולא נאכל נהמא דכיסופא. כי הרבש"ע נותן לכל, וזה שבחר לחיות בעולם שלו ולא בעולם של הרבש"ע הוא מקבל נהמא דכיסופא, אולם התכלית של הבריאה שהאדם יבטל את עצמו עד שלא יקבל נהמא דכיסופא, הוא יהיה כאין ואפס שאין לו קיום כלל, וממילא כל פעולה שהוא עושה זה הכל הרחמים שפועלים באמצעותו, שזה בחינת "מלא כל הארץ כבודו". ועל כן צריך האדם לבקש שלא יחיה באינטרס שלו. ושתמיד יהיה מונח בפחד מהסכנה התמידית שהתורה לא תביא אותו לגדלות ושלא יצא ממנו חילול ה', שהוא יפקיר את עצמו לגמרי להפקרות של הרבש"ע ולא להפקרות של גאווה או יאוש ח"ו. וזו היא תכלית העבודה שלא נחיה באינטרסים, לא מה שאנו רוצים להשיג מעצמנו, ולא מה שרוצים להשיג מהחבר, מה שנדמה לנו שאפשר להשיג אצלו ולהוציא ממנו דברים טובים ובעבור זה מתחברים אליו. זה לא אינטרס של "איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק" כי אם "איש את רעהו חיים בלעו". התכלית היא שנוכה להפגש יחד איש עם רעהו, ולא עם האינטרס שאני רוצה להפיק ממנו.

לחבר יש כח גדול למשוך את האדם מן הייאוש והמסכנות שלו ולהכניס בו תשוקה חזקה להתחבר אליו, כי התענוג שיש לו מן החבר ההוא מוציא אותו מהכאבים של המסכנות. גם מי ששקוע במסכנות וחושב שכולם מרחמים עליו, מסוגל לשכוח מהכל ולרוץ אחרי החבר, מכיון שהתענוג שיש לו מן החבר הזה יותר חזק מתענוג המסכנות שבשבילו הוא מוכן לסבול

המשך פנינים יקרים

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה (ויקרא ו, ו) האש של עבודת השי"ת יוקדת בכלל ישראל בכל המסעות שלהם כלשון הירושלמי (יומא פ"ד ה"ו) אף במסעות. לרמז שבכל הגלויות שעברו והיכן שעוברים ממשיכה לבקור אש תמיד של דברות ה' אשר לא תכבה. וכן כתב רש"י שדין זה נאמר בלשון "צו את אהרן" ומשמעותו שציווי זה אינו רק לשעתו אלא אף לדורות והיינו שהאש שהעלו הכהנים על גבי המזבח ממשיכה לדלוק בלבבות בני ישראל לדורותיהם. (אוצרות מנחם)

פרשת מטות נקרא תמיד בבין המצרים, בפרשת מטות נלמדת עניני הנדרים. ואפשר לומר שיש בנדרים ערך של הכנסת דברים מהחול אל הקדושה, כן אפשר לומר על בין המצרים שמסוגל ביותר להכנס מהחול אל הקדש וד"ל. (אוסרי לגפן)

פקד פקדתי אתכם (שמות ג, טז) אמרו חז"ל (פדר"א מח) סימן היה בידי ישראל שכל האומר בלשון כפול פקוד פקדתי הוא הגואל האמיתי. וצ"ב מהי משמעות כפילות הלשון הנרמז בה ענין הגאולה האמיתית? אך הביאור הוא שבגלות מצרים מלבד מה שהיו ישראל משועבדים בגופם היו גם בגלות רוחנית שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה. כמו כן אף גאולם הגשמית של ישראל היתה לצורך הגאולה הרוחנית, וכאמור בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה (שמות ג, יב) ולכן סימן היה בידם שכל האומר פקוד פקדתי, כלומר שמכטיח גם גאולה רוחנית מלבד הגאולה הגשמית הוא הגואל האמיתי. (אוצרות מנחם)

ידועים דברי תקוני זהר שבכל חודש שולט שם הוי' בצרף אחר, שם זה מכוונים במוסף דר"ח ברוך את ה' מקדש ישראל וראשי חדשים. הצרף של חדש אב הוא "הויה". ועמד בזה ב"בני ישכר" על מנהג ישראל כשמזכירים השם הקדוש שלא בתפלה משתמשים בצרף של חדש אב. וביאר שם שרוצים לרמוז בזה את ציפיתנו שחדש אב יהפך לששון ולשמחה כמו חדש ניסן. ובפרי צדיק לר"ח אב הוסיף מעם על פי פשוטו דכל הצירופים אין להם פירוש אחר זולת השם לכן אסור להגותם אבל צירוף חודש אב יש לו גם פירוש אחר כלשון הגמרא מְקִישׁ "הויה" לַיִצְיָא, תפלתנו בזה שהקב"ה יהווה אורו של משיח, ושוב אלי נאם ה'. (אוסרי לגפן)

בכו תכבה בלילה (איכה א, ב) ולמה תכבה בלילה? דרך איש החיל גם אם תבוא עליו הרעה אין דרכו לבכות קבל עם מפני גבה לבבו ותקפו אמר ירמיהו שהמה בכו בלילה ואעפ"כ כל רואיה יכירו בבכיה כי דמעתה על לחיה. (עקדת יצחק)

חטא חטאה ירושלים (שם א, ח) מהו שכפל דבריו אלא לשון זה מורה על החטא המיוחד שחטאה והוא חלול ה' וכו'. והנה מצד עצמה לא הרגישה בחטאה ועל כן לא שבה בתשובה. אולם מחמת שנענשה שלנידה נעה ונדה בארץ בגלותה - היתה - נתהווה מחדש וכו' ושבה בתשובה. (ידי משה)

תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות (איכה ד, א) לכאורה הלשון צ"ב דהרי אין דרך האבנים להישפך כמים בחוצות. אלא נקוט כלל שבכל מקום שהתנפצו התפוררו אבני ירושלים והתפזרו במקומות שונים. הכלל הוא בכל מקום שבו נפלו האבנים נבנה אח"כ מקום קדוש. לפי דברים אלו כאשר אנו רואים מקום בו מצליחים לבנות בית כנסת ומקום תורה ותפלה עלינו להאמין שבמקום זה עמד יהודי בהתבודדותו והוריד דמעות טהורות על חרבן בית המקדש ובזכותן נבנה מקום קדוש לתורה ולתפלה. כתוצאה מהכתוב תשתפכנה אבני קודש שנבנו מרוב הדמעות... (מתוך קול מבשר להגר"ה זיציק זצ"ל)

סורו סורו צאו משם וכו' הברו נשאו כלי ה' (ישעיה נב, יא) ההסבר: סורו סורו הכפל לחזק צאו משם ממקום הגלות וכו' הברו-הנקו נשאו כלי ה' שלכם יהיו כלי ה' לא חרב לא חנית אלא חסדי הא-ל ורחמיו הם יהיו בליבם בצאתכם מהגלות ביד רמה. ולא תפחדו מאדם כי הולך לפניכם ה' ומאספכם אלקי ישראל. (רד"ק)

י"ל ע"י מערכת החברותא רח' עדני 3 ירושלים

02 - 5829688 פקס: 02 - 5325477

ת.ד. 5080 ירושלים 91050

לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע

